

PYROTECHNEMA QUID SIT

Symbolâ Wikipedianâ usus scripsit LEO LATINUS et adiecit capitulum fabulae, c.t. FRAGRANTIA („*Das Parfum*“), de pyrotechnemate scriptum.

Pyrotechnema die Iaponico *Dusseldorpii* factum

***pyrotechnēma**, -atis n. angl. *fireworks*; fr. *feu d'artifice*; hisp. *fuegos artificiales*;
ngr. **πυροτέχνημα**

Pyrotechnema *Hammaburgi* die festo floris cerasini factum

Pyrotechnema est spectaculum, in quo capsae pyrotechnicae accenduntur coordinatae.

Ars pyrotechnica (a graeco τὸ πῦρ, τοῦ πυρός „ignis“) spectat ad combustionem, quae plerumque progreditur ratione displosivâ.

- **Fabricatum pyrotechnicum** est nomen productorum industriae pyrotechnicae, quibus insunt syntheses pyrotechnicae.
- **Synthesis pyrotechnica** est mixtura substantiarum, quae adhibetur ad phaenomena acustica optica thermica mechanicave efficienda. Talis synthesis minimum continet **substantiam oxidationis** et **substantiam combustionis**. Syntheses pyrotechnicae sunt partes capsarum pyrotechnicarum effectivae. Eaedem cum sint materiae displosivo periculosae, subiectae sunt legibus specialibus, quae sunt **ius materiae displosivae adhibendae** et **lex artis pyrotechnicae**.

- **Capsa pyrotechnica** est – sensu iuridico – res, quae continet synthesin pyrotechnicam, cuius statu chemico voluntariê mutato efficiuntur certa phaenomena motionis, luminis, crepitûs, fumi, nebulae, pressionis, irritationis.
- **Effectus pyrotechnicus** est effectus capsae pyrotechnicae.

Fabricata pyrotechnica sunt e.g. ramenta flammifera aut syntheses propulsoriae saccorum securitatis (*airbags*), praesertim producta artis pyrotechnicae necnon effectûs speciales.

Materiae pyrotechnicae in omni ferê terrâ subiectae sunt iuri materiae disposivae nationali vel lêgi artis pyrotechnicae speciali. Eaedem secundum pondus universum distribuuntur in classes diversas.

Transportatio dirigitur conventionem, quae appellatur ADR, i.e. Europaea conventio bona periculosa per vias internationaliter transportandi.

Genera pyrotechnematum

Effectûs pyrotechnici sunt lux (formae, colores), strepitus (crepitus, sibilatio), fumus, calor, nebula artificialis.

Pyrotechnema humile et altum

Altitudine rucherum ascensoriâ inter se distinguuntur pyrotechnema humile et altum:

- Ad **pyrotechnema altum** generaliter spectant omnes capsae pyrotechnicae, quae in altum iaciuntur aut quae machinamento proprio in altum ascendunt. Tales capsae pyrotechnicae sunt *bombae* et *ruchetae*.
- Ad **pyrotechnema humile** spectant capsae pyrotechnicae humo firmê affixae, quales sunt *capsae fontanae*, *ignivomae*, *solares*, *cataractoideae*, *imagines lumbosae*.
 - Quia hoc genus pyrotechnematum classicum aetate barocci valdê diligebatur (et hodie saepe comburitur musicâ barocci comitante), pyrotechnemata humilia saepe etiam appellantur *pyrotechnemata barocci*.
 - *Imagines lumbosae bengalicae* sunt genus pyrotechnematum speciale. Quibus illustrantur scripturae aut aliae res.
- **Capsae pyrotechnicae**, quibus res in altum eiciuntur, sed ipsae ab humo non solvuntur, spectant ad **genus pyrotechnematum intermedium**, quod est inter humile et altum. Tales capsae pyrotechnicae sunt *ollae igneae*, *lucis Romanae*, *effectûs fumi et flammorum*.

quoad altitudinem ascendendi et copiam materiae pyrotechnicae. Praecepta sunt aliquanto minus severa.

- ***Pyrotechnema parvum*** (K.II): Talia sunt pyrotechnemata, quae deurere licet etiam hominibus, qui non sint pyrotechnurgi eruditi. Sed oportet deurantur ab hominibus adultis.
- ***Pyrotechnema minimum*** (K.I): Res pyrotechnicae ioculares et lusoriae, pyrotechnema mensale: Talibus plerumque licet uti sine limitatione.

Singulae lēges praeceptaque ad distributionem condicionesque spectantia pro terrâ inter se sunt varia.

Magnum pyrotechnema, quod appellatur „Rhenus inflammatus“, a.2011 Confluentiâ in urbe (*Koblenz*) factum: Castellum, cuius nomen est *Ehrenbreitstein*, illuminatum est ratione bengalicâ.

Pyrotechnema musicum

Pyrotechnemata, quae secundum modos musicos ratione choreographicâ componuntur, appellantur pyrotechnemata musica. Quae componi incepta sunt modis musicis aetatis baroccae pyrotechnemata comitantibus, velut Händelianis modis musicis in regia pyrotechnemata compositis (*Music for the Royal Fireworks HWV 351*). Ignotum est, quatenus pyrotechnurgi ruchetas iaculati sint ratione synchronicâ ad modos musicos accommodata. Hodie autem pyrotechnurgi non solum sciunt pyrotechnemate modos musicos comitari, sed machinis accensivis usi ordinem eventuum pyrotechnicorum ratione synchronicâ accuratissimê ad modos musicos accommodare.

Multo difficilius est pyrotechnema accommodare ad modos musicos directê emissos (*live music*). Talis accommodatio musico-pyrotechnica dicitur esse vero artifice digna. Nuper acta est symphonia ruchetarum ab **Orlando Gough** composita, qua annus urbis capitis cultualis (*Linz09*) incohatus est: Haec symphonia in scaenam producta est non solum instrumentis musicis, sed etiam magno choro 300 (trecentorum) cantorum. Lentiâ (*Linz*) in urbe Austriacâ diebus festis, qui dicuntur „**Ars electronica**“ iam diu inter se combinantur artes pyrotechnica et electronica.

Alia genera pyrotechnematum

Alia genera pyrotechnematum sunt *pyrotechnema lacustre* (quod pyrotechnurgi iaculantur e ratibus), *technica pyrotechnemata*, quale est pyrotechnema scaenicum sive theatricum, *spectaculum igneum*, *effectûs cinematis speciales* aut *illuminatio pura*, qua illuminatio fit effectibus pyrotechnicis.

Genera specialia:

- **pyrotechnema scaenicum** est pyrotechnema, quod licet deuri in propinquitate hominum.
- **pyrotechnema theatricum** ita est instructum, ut adhibeatur in conclavibus oecisve conclusis.

Praeterea spectant ad praecepta pyrotechnica: substantiae pyrotechnicae, quibus efficiuntur fumus et nebula, substantiae pyrotechnicae signalia efficientes, **ignis Bengalicus ignisque resinae laccae** (*Schellackfeuer*), necnon **emboli crepitantes** (*Böllerpatronen*) ad **cannones crepitantes** vel saluatorios (*Böller- oder Salutkanonen*) carricandos.

Spectaculum coriandrorum (*Konfettifeuerwerk*) non est pyrotechnicum, nam solet eici aëre compresso.

Substantiae pyrotechnicae valetudini nocentes

Pyrotechnemate deusto aeri inest pulvis subtilitatis PM10, id est pulvis, cuius granula diametri sunt minoris quam 10 μm (denorum micrometrorum). Talis pulvis nocet valetudini humanae. Omni nocte Silvestri praecipuê in sedibus, quae sunt incolis frequentiores, mensurantur concentrationes pulveris subtilis (*Feinstaub*), quae a valoribus mediis differunt multis partibus. Monacho in urbe Bavariae, apud Viam Principis Regentis (*Prinzregentenstraße*) in statione aeris custodiendi primâ horâ post mediam noctem mensurata sunt 1138 (mille centum duodequadraginta) microgramma pulveris subtilis in aeris metro cubico. Tempore diurno metro cubico aeris infuerant 17 (septendecim) microgramma pulveris subtilis.¹ Officium circumiectorum Dessaviense (Dessau) refert aeris metrum cubicum continere posse 4000 (quattuor milia) microgramma pulveris subtilis.² In quadam regione Bonnae incolis frequentiore brevi post mediam noctem mensuratae sunt concentrationes pulveris subtilis, quae fuerunt plura quam 140.000 (centum quadraginta milia) microgrammorum. Cum hac in regione concentratio pulveris subtilis soleat esse 22 (viginti duorum) ferê microgrammorum, hic valor mensuratus solito est 6300 (sexies milies trecenties) maior.³

Data et facta

Anno 2011 (bis millesimo undecimo) in Germaniam importatae sunt 37.040 (triginta septem milia quadraginta tonnae capsarum pyrotechnicorum, exportatae sunt 3.460 (tria milia quadringentae sexaginta) tonnae. In Germaniâ a.2011 erogati sunt 113 (centum tredecim) miliones euronum ad capsas pyrotechnicas emendas.⁴ Sumptûs anni 2012 praedicti sunt 115 (centum quindecim) miliones euronum; ergo haec prognosis vix superavit valorem anni proximi praeteriti.⁵

Colores

Color capsae pyrotechnicae, quae deurit, pendet a qualitibus atomicis certarum substantiarum admixtarum. Elementa chemica, quibus colores efficiuntur, ne fiat reactio praematura, formâ salum metallicorum, velut **nitratii strontii**, quo fit **rubor carmesinus**, admiscentur. Calore, qui oritur pulvere pyrio combusto, atomi elementi colorantis excitantur. Excitando autem atomorum electroniis extremis adducitur copia energiae specifica, qua tolluntur ad altiorem gradum energeticum. Hic autem status cum non sit stabilis, electronium brevi iam tempore postea recidit in statum originale. Energiâ ab electronio recidente redditâ emittitur formâ particulae lucis, quae pro quantitate differentiae energiarum variis est coloribus (longitudo undae

¹ [Feuerwerk an Silvester: Feinstaub in München 22-fach über Grenzwert!](#), 1. Januar 2010, merkur-online.de

² [Silvester: Feinstaub-Rekord durchs Feuerwerk](#), 27. Dezember 2007, STERN.DE

³ [Feinstaubbelastung - Silvester kann tödlich sein](#), 17. Mai 2010, Süddeutsche.de

⁴ [Feuerwerkskörper: Export- und Importzahlen](#) Abgerufen am 5. Dezember 2012.

⁵ [2012 voraussichtlich so viel Feuerwerk wie im Jahr zuvor](#) Abgerufen am 1. Januar 2013

est antiproportionalis ad differentiam energiarum). Haec actio homini aspectanti videtur esse lux versicolor. Praeter additamentum supra commemoratum alia sunt usitata ad colorem efficiendum. **Nitras barii** solet adhiberi ad **viridem**, **acetas natrii** aut **carbonas calcii** ad **flavum**, **chloridum cupri** ad **caeruleum** colorem efficiendum. Fieri quidem potest, ut his additamentis inter se commixtis alii quoque colores efficiantur, sed quia tales mixturae propensae sunt ad reagendum ideoque periculum displodendi est maius, fabricatio earum est valdê intricata et sumptuosa.

Historia pyrotechnematis

Pyrotechnematis primi inventores fuerunt **Sinenses**, quos iam septimo saeculo p.Chr.n. tale spectaculum instruxisse traditum est⁶. In Sinis dies festi saepe celebrabantur pyrotechnemate facto. Quod inhaeret Sinensium cultui civili et ab aliis cultibus civilibus societatibusque est receptum.⁷ Ars pyrotechnica facta est professio propria. In Sinis pyrotechnurgi magni aestimabantur, quia sciebant rationes pyrotechnicas intricatas.⁸

Aetate domûs regnatricis **SONG**⁹ (a.960–a.1279), multi homines communes emere poterant varia genera capsarum pyrotechnicarum a venditoribus mercatûs,¹⁰ necnon magna pyrotechnemata fieri solebant. A.1110 inter spectacula militaria factum est etiam magnum pyrotechnema ad Imperatorem **Huizong Songianum**¹¹ (r. 1100–1125) eiusque aulicos oblectandos.¹² Documento anni 1264 Imperatrix vidua **Gong Sheng** refertur territa esse ruchetis sibi appropinquantibus pyrotechnematis, quod die festo in honorem Imperatoris **Lizong Songiani**¹³ r. 1224–1264) filii illius viduae sit factum.¹⁴ Propulsio ruchetarum in arte bellicâ latê patuisse legitur in opere saeculo 14.o compositum, quod inscribitur **Huolongjing**.¹⁵ A.1240 Arabes pulverem

⁶ v. Temple, Robert K.G. (2007). *The Genius of China: 3,000 Years of Science, Discovery, and Invention* (3rd edition). London: André Deutsch, pp. 256–265. [ISBN 978-0-233-00202-6](https://doi.org/10.1017/9780233002026)

cfr http://de.wikipedia.org/wiki/Vier_gro%C3%9Fe_Erfindungen_des_alten_Chinas:

„Die **vier großen Erfindungen** Chinas (chinesisch 四大發明) sind das Papier, der Buchdruck, das Schwarzpulver und der Kompass. ... Das Pulver (chinesisch: huoyao 火藥 = Feuermedizin) verwendeten die Chinesen auch für Feuerwerkskörper, indem sie Bambusröhren mit Pulver füllten. Das Feuerwerk sollte böse Geister vertreiben oder wurde bei Festen einfach so zum Spaß gezündet.“

⁷ Temple, Robert K.G. (2007). *The Genius of China: 3,000 Years of Science, Discovery, and Invention* (3rd edition). London: André Deutsch, pp. 256–265. [ISBN 978-0-233-00202-6](https://doi.org/10.1017/9780233002026)

⁸ Hutchins, Paul (2009). *The secret doorway: Beyond imagination*. Imagination Publishing. p. 27. [ISBN 978-0-9817123-3-8](https://doi.org/10.1017/9780981712338).

⁹ sinice 宋朝, pinyin *sòngcháo*, W.-G. *Sung Ch'ao*.

¹⁰ Gernet, Jacques (1962). *Daily Life in China on the Eve of the Mongol Invasion, 1250–1276*. Anglice reddidit H.M. Wright. Stanford: Stanford University Press, pp. 186. [ISBN 0-8047-0720-0](https://doi.org/10.1017/9780804707200).

¹¹ sinice 徽宗, pinyin *Huīzōng*, W.-G. *Hui-tsung*.

¹² Kelly, Jack (2004). *Gunpowder: Alchemy, Bombards, and Pyrotechnics: The History of the Explosive that Changed the World*. New York: Basic Books, Perseus Books Group, p.2.

¹³ Li-tsung; sinice 理宗; .

¹⁴ Crosby, Alfred W. (2002), *Throwing Fire: Projectile Technology Through History*. Cambridge: Cambridge University Press. [ISBN 0-521-79158-8](https://doi.org/10.1017/9780521791588). pp. 100–103.

¹⁵ **Huolongjing** (sinicum signum traditum: 火龍經; simplificatum: 火龙经; pinyin: *Huǒ Lóng Jīng*; Wade-Giles: *Huo Lung Ching*; quod valet Enchiridion draconis ignei) est tractatus militaris saec. 14.o scriptus, quem

pyrium eiusque usum didicerunt a Sinensibus. Syrus quidam nomine **Hasan al-Rammah**¹⁶ scripsit de ruchetis, de pyrotechnematibus deque aliis rebus incendiariis, verbis nominibusque usus, e quibus apparet eum scientiam accepisse e fontibus Sinicis, exempli gratiâ pyrotechnemata appellat „flores Sinicos“.¹⁷

Cum in Europâ exorta esset quidam “Sinismus” – ut ita dicamus – id est Sinicae artis recipiendae sive imitandae quaedam propensio, circa saeculum decimum septimum medium Sinica pyrotechnemata incipiebant fieri popularia.¹⁸ **Lev Izmailov**, ambasciator Petri Magni, de Sinis referens dicit haec: “*Illi talia pyrotechnemata instruunt, qualia in Europâ nullus umquam homo vidit.*”¹⁹ A.1758 **Petrus Nicolaus le Chéron d’Incarville**, Iesuita missionarius Pechinio in urbe vivens, scripsit de methodis, quibus multa genera pyrotechnematum Sinicorum fiebant. Eius relatio quinque annis post edita est ab Academiâ Scientiarum Parisiensi.²⁰ Opera eius translata sunt a.1765, quibus pyrotechnemata facta sunt popularia aliaque tentamina secreta pyrotechnematum Sinicorum revelandi.²¹

compilatum ediderunt **Jiao Yu** et **Liu Ji** auctores Domus regiae *Ming* prioris (1368–1644 AD) Sinensis. Quo opere describitur usus variorum armorum incendiariorum necnon pulveris pyrii). **Liu Ji** (1311 — 1375),^[1] nomen honestum *Bowen* et nomen postumum *Wencheng* (文成), fuit praefectus militum, politicus, poeta aetatis *Yuan* exeuntis ineuntisque aetatis *Ming*, 1311–1375). **Jiao Yu** (sinice: 焦玉; pinyin: *Jiāo Yù*; Wade-Giles: *Chiao Yü*) Sinensis fuit praefectus militum, qui deditus erat ipsi *Zhu Yuanzhang* fundatori Domus regnatricis *Ming* (1368–1644 AD) et innotuit nomine Imperatoris *Hongwu*. fl. c. 1350–1412).

¹ ⁶ **Hasan al-Rammah** (mortuus est a.1295) fuit Syrus chemista et ingeniarius. In Syria natus al-Rammah fuit primus muslimus chemista, qui sciret fabricare materias displosivas modernas. Hasan al-Rammah operi includit 107 (centum septem) praecepta pulveris pyrii fabricandi. Qui meliorem reddidit pulverem pyrium in Sinis inventum. Qui fuit primus quoque muslimus, qui inveniret ruchetas displosivas. Necnon tractavit de torpedinibus, id est de capsis subaquaneis displosivis.

¹ ⁷ cfr Temple, Robert K.G. (2007). *The Genius of China: 3,000 Years of Science, Discovery, and Invention* (3rd edition). London: André Deutsch, pp. 256–265. [ISBN 978-0-233-00202-6](#). cfr Kelly, Jack (2004). *Gunpowder: Alchemy, Bombards, & Pyrotechnics: The History of the Explosive that Changed the World*. Basic Books, p.22. [ISBN 0-465-03718-6](#).

¹ ⁸ Werrett, Simon (2010). *Fireworks: Pyrotechnic arts and sciences in European history*. Chicago: The University of Chicago Press. p. 181. [ISBN 978-0-226-89377-8](#).

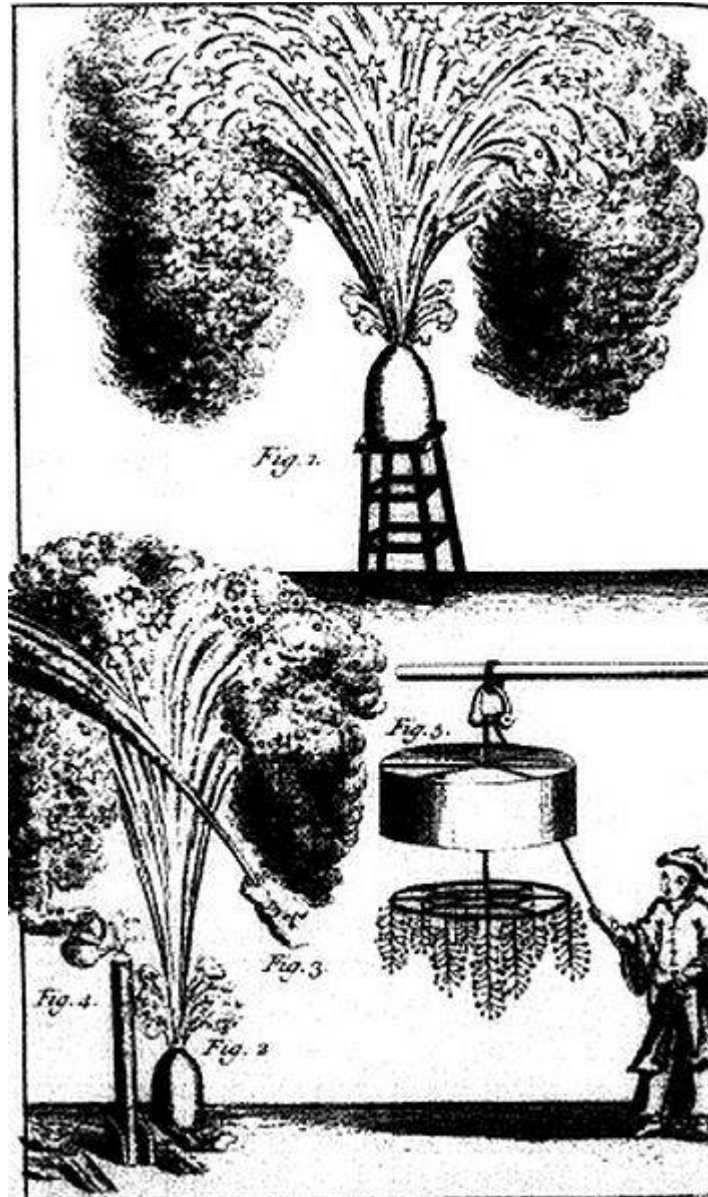
¹ ⁹ Werrett, *ibid.*.

² ⁰ Werrett, *op.mem.*, p.183.

² ¹ Werrett, *ibid.*

Ecce pyrotechnema Sinicum, quod pictum inest editioni fabulae eroticae illustrissimae aetate domus imperatricis *Ming* scriptae, cuius titulus est *Jin Ping Mei*. Haec editio facta est annis 1628-1643.

Ecce lineamentum saeculo duodevicesimo factum, quo exponitur pyrotechnema Sinicum. Haec imago invenitur in summario quodam Anglico relationis, quam de terrâ Sinarum scripsit Iesuita Francogallus nomine *Pierre Nicolas d'Incarville*.

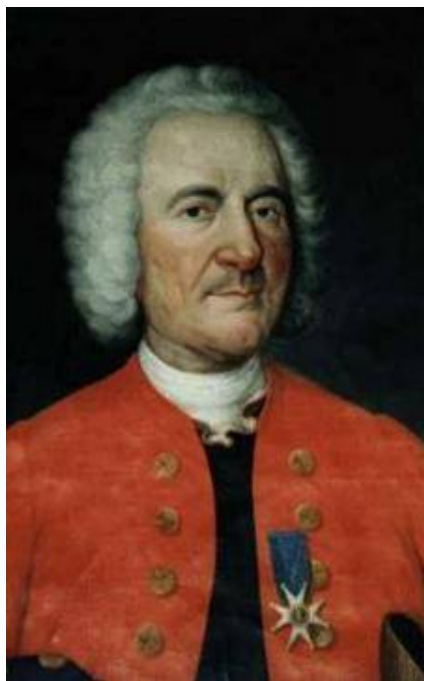
Iaponeses pyrotechnema etiam artificiosius reddiderunt; quod appellabant 花火 *hana-bi* „flores ignei“ (e sinico verbo 花火 *huāhuǒ*) necnon adhibuerunt ad ritūs religiosos faciendos.²²

Saeculo quarto decimo exeunte in Italiâ (primo in urbe Vincentiâ a.1379) ex usu pulveris pyrii exulta est propria ars pyrotechnica, quae postea per totam Europam percrebuit.²³

²² Ruth Schneider: *Hanabi. Japanisches Feuerwerk*. In: www.japanlink.de

²³ Anja Kircher-Kannemann: *Höfe und Residenzen, Feuerwerke und Illuminationen Geschichte des Feuerwerks bis 1800*

In Europâ pyrotechnemata ex aetate novâ ineunte – pyrotechnurgi praestantissimi fuerunt **Amédée-François Frézier** (1682–1773)²⁴ et **Perrinet d’Orval** (1707-1782)²⁵ – adhibebantur aulae ostentandae causâ et aetate baroccâ exulta sunt ad proprium genus spectaculorum. In iisdem semper praevaluit finis civitatem repraesentandi.

Amédée François Frézier (1682–1773)

Nostrâ autem aetate in Americâ et Europâ pyrotechnemata praecipuê accenduntur anno ineunte, praeterea iis diebus festis, qui singulis nationibus sunt proprii, velut die Americanorum Independentiae, Austriacorum aut Helvetiorum die festo nationali, necnon eventuum causâ, ad quos confluere solent hominum maximae multitudines, velut propter certamina athletica, encaenia sive paganalia annua, festivitates musicas etc.). In Asiâ pyrotechnemata accendi solent aestate. In terris Europae meridionalibus praecipuê tempore paschali accenduntur pyrotechnemata.

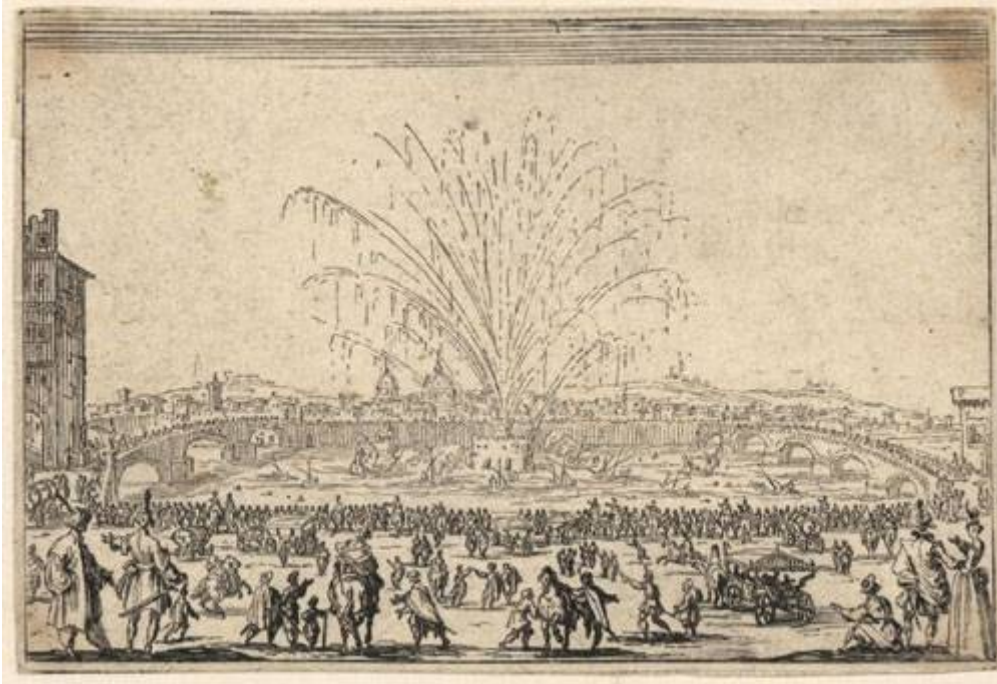
²⁴ **Amédée François Frézier**, Francogallus qui natus est d.4. m.Iul. a. 1682 in oppido Chambéry, mortuus in urbe Brest a.1773, fuit ingeniarius militaris, explorator, botanista, nauta. A.1706 Amadeus Franciscus iuvenis bono cum successu edit Tractatum suum de pyrotechnemate scriptum (*Traité des feux d’artifice*), opus pyrotechnicum.

²⁵ **Jean-Charles Perrinet d’Orval** (natus a.1707 in oppido Sancerre; mortuus d.5. m.Maii a.1782 in urbe Parisiorum) Francogallus fuit pyrotechnurgus et auctor enchiridiorum practicatorum. Praeter Amadeum Franciscum Frézier (v. supra) Iohannes Carolus d’Orval fuit pyrotechnurgus suae aetatis omnium praestantissimus, qui etiam de usu militari materiarum displosivarum pulverisque pyrii deliberavit.

Facinora Herculis, fabula cum pyrotechnemate in Rheno ante Dusseldorpium acta, in nuptias Iohannis a Jülich-Kleve-Berg et Iacobae a Baden-Baden a.1585 factas. Tabula aenea, quam fecit Frans Hogenberg.

Nomina nonnullorum pyrotechnematum longè latèque per orbem terrarum vagantur: Inter ea sunt *Fallas*, quae in Hispanicâ urbe Valentiâ fieri solent magno cum crepitu mense Martio ineunte non nocte, sed sole splendente (*masclea* appellatur pyrotechnema diurnum); sunt etiam ingentia illa pyrotechnemata, quae ardent in Americanâ urbe Camporum (*Las Vegas*), Iaponica illa supra iam memorata (*Hanabi*); Helvetica, quae fiunt *Festivatis Turicensis* causâ; Germanica, qualia sunt *Rhenus inflammatus*, *Lumina Coloniensia*, *Pyrotechnema Festivatis Insulae Danubianae causâ factum*, in quibus singulis monstrandis milio ferè spectatorum confluere solet. Fiunt etiam certamina pyrotechnica internationalia, qualia sunt *Festivitas Pyrotechnematum Regiomontana* (*Montreal Fireworks Festival* sive *L'International des Feux Loto-Québec*) et *Pyronale et Olympias Pyrotechnematum* (*Feuerwerksolympiade*), quae fiunt Berolino in urbe Germaniae principe.

Pyrotechnema super Arno flumine factum (*Le feu d'Artifice sur l'Arno*).
Tabula aenea, quam saeculo 17.o fecit Jacques Callot.

Haec hactenus. Cara Lectrix, care Lector, utinam nunc scias, quid sit pyrotechnema.

**E symbolis Wikipedianis verba Theodisca atque Anglica excerpsit,
nonnullis notulis exauxit, in Latinum convertit**

NICOLAUS GROSS

LEO LATINUS

PYROTECHNEMA FRAGRANTIAE

Sequitur capitulum octavum criminalis fabulae romanicae Patricii Süskind, quae inscribitur „FRAGRANTIA“ (titulus originalis: „Das Parfum“, edita est a.1985). In Latinum convertit Nicolaus Groß.

Tempore cuiusdam pyrotechnematis Grenulius naso suo infallibili persequitur fragrantiam delicatissimam, quæ exhalatur a puellâ quadam pulchrâ pruna syriaca purgante. Grenulius, qui immani cupiditate corripitur fragrantiam puellæ integram possidendi, manibus collo circumpositis puellam suffocat. Veste eius discissâ faciem cuti puellari imprimit, omnes partes corporis puellaris naribus perscrutatur, dum odorando vietam reddat.

Die primo mensis Septembris anno 1753, anniversario regni incipientis, curatores Parisini ad Pontem Regium curaverunt pyrotechnema instituendum. Quod non fuit tam conspicuum quam illud in connubium régis aut illud famosissimum in Delphinum neonatum factum, sed fuit pyrotechnema, quo admiratio valdê moveretur. Navium mâlîs affixae erant aureæ rotæ solares. De ponte tauri ignivomi (quales appellabantur) imbrem stellarum ardentem in flumen spuebant. Cum ubique sono soporifero strepentes displodebantur pyropordæ¹ ranæque crepices² per vias stratas micabant, ruchetæ³ in cælum ascendebant, quibus firmamentum nigrum impingeretur tamquam liliis albis. Multitudo aliquot milium hominum et in ponte et in ripis utriusque marginis fluvii congregata, spectaculo acclamabat animis inflammatis "Ah!" et "O!" et "Σοφῶς!", immo etiam "Ἐορῶσο!" - quamquam rex regnum triginta iam annis ante adeptus fastigium gratiæ popularis iam pridem egressus erat. Tantum valet pyrotechnema.

Grenulius tacitus stabat in umbrâ Papilionis Floræ, in ripâ dextrâ, adversus Pontem Regium. Manum non movebat plausum, ne ruchetas quidem ascendentes aspectabat. Advenerat sperans se posse nictulando⁴ aliquid novi invenire, sed mox animadvertit pyrotechnemate nullum odorem præberi extraordinarium. Iis, quæ ibi abundantia multiplicitate scintillabant et coruscabant et crepitabant et sibilabant, combustis relicta est mixtura fragrantiarum admodum simplex sulphuris et olei et salis petræ.

Iam abiturus erat, ut domum iret præter Porticum Luparæ, cum vento sibi aliquid allatum est, aliquid pusillum, vix sensibile, micula, atomus fragrantiae, immo, etiam minus: potius præsensio fragrantiae quam vera fragrantia - tamen simul præsensio alicuius rei numquam olfactæ. Grenulius iterum recessit ad murum, oculos clausit, nares inflavit: Quæ fragrantia erat tam eximiê tenuis et subtilis, ut ab eo non posset retineri, iterum iterumque a sensu removebatur; obtegebatur vapore pulveris pyrii pyropordarum, obstruebatur exhalationibus turbæ hominum, concidebatur et disterebatur

¹ *pyroporda, -ae f. *Petarde*.

² rāna crepāx *Knallfrosch*.

³ +ruchēta, -ae f. *Rakete*.

⁴ *nictulō, -āre *schnüffeln*.

sescentis aliis odoribus urbis. At tum, subito, iterum adfuit, laciniola tantum, per brevem temporis secundam odorabilis, quasi magnifica prælibatiuncula... et evanuit. Quo Grenulius tormenta passus est. Primum non afflicta est eius cupiditas, sed reverâ ipsa eius anima. Ei mirum in modum subolebat hanc fragrantiam esse clavem ordinis omnium fragrantiarum ceterarum, eâdem non intellectâ nihil fragrantiarum intellectum esse et sese, Grenulium, vitam suam profusurum fuisse, nisi sibi contigisset, ut hanc unam possideret, sibi necesse esse hanc habere, ut adipisceretur tranquillitatem animi.

Animus Grenulii tam excitatus erat, ut ferê nausearet. Ne id quidem invenerat, e qua directione fragrantia veniret. Interdum intervalla, antequam denuo ei afflata est laciniola, per minutas facta sunt, ut Grenulius angore atroci correptus timeret, ne illam perdidisset in æternum. Denique servatus est fide desperatâ credens fragrantiam venire ex alterâ ripâ fluminis, ex aliquo loco inter meridiem et orientem sito.

Se removit a muro Papilionis Florae, se immersit turbæ hominum, trans pontem viam sibi fecit. Nonnullis gradibus factis sistebat, summis digitis insistebat, ut super capita hominum nictularet, primum præ animi excitatione nihil odoratus, tandem aliquid odoratus nictulando fragrantiam invênit, fortiorem quam antea, scivit se recto vestigio insequi, se submersit, volutando pervasit turbam inhiantium et pyrotechnicorum continuo faculas funiculis ruchetarum admoventium, in pyrii pulveris nidore mordaci perdidit fragrantiam, ut terrore panico corriperetur, perrexit propulsando et offensando et volutando se promotus est, minutis partibus horæ infinitis attigit alteram ripam, Hospitale Maiale, Molem Malam, ôs Viæ Sequanæ.

Ibi constitit, animum collegit, odoratus est. Odorem ceperat. Quem retinuit. Hic odor tamquam tænia per Viam Sequanæ detrahebatur, singulariter distinctus, tamen etiam nunc pertenuis persubtilisque. Grenulius sensit cor suum palpitare et scivit non labore currendi fieri, ut cor palpitaret, sed hîc odore, quo animus suus excitatus debilitaretur. Aliquid comparabile recordari conatus non potuit, quin refutaret omnes comparationes. Hunc odorem esse recentem; sed non tam recentem quam limonella vel pomarancia, non tam recentem quam myrrham aut folium casiæ aut mentam crispam aut betullas aut camphoram aut aciculas pineas, non tam recentem quam pluviam maialem aut ventum gelidum aut aquam fontalem ... , et simul esse calidum; sed non tam calidum quam bergamottam aut cypressum aut muscum, non tam calidum quam iasminum et narcissum, non tam calidum quam lignum rosarum neque quam iridem ... Hunc odorem mixturam utriusque rei volatilis et rei ponderosæ, immo, nullam mixturam, sed unitatem, præterea tenuem et levem et tamen solidum et stabilem, tamquam pannum serici tenuis et versicoloris. ... tamen non tamquam sericum, sed tamquam lac mellitum, quo solveretur pasta spongia ... - quae inter se omnino non convenire - lac et sericum! Hunc odorem esse incomprehensibilem, nullo modo in ordinem redigi posse, odorem esse vel maximê impossibilem. Tamen hunc odorem

mirabiliter adesse, quasi esset omnino cottidianus. Quem Grenulius persecutus est anxioso corde palpitante, nam præsensit se non sequi fragrantiam, sed se fragrantia captum esse eademque attrahi inevitabiliter.

Iit adversâ Viâ Sequanae. Nemo in viâ erat. Domûs stabant vacuae atque quietae. Homines erant infra ad flumen, spectabant pyrotechnema. Nullo odore humano inquieto, nullo pulveris pyrii fœtore mordaci turbatus est. Via strata fragrabat fragrantias solitas aquæ, stercoris, rattorum, purgamentorum holerariorum. Sed supra eam volitabat tænia tenuis atque distincta, qua Grenulius ducebatur. Paucis gradibus factis rara lux cæli nocturni devorata erat altis domibus. Ut Grenulius prodiret in tenebris, non egebat visu. Securê ducebatur odore. Quinquaginta metris post dextrorsum deflexit in Viam Paludum, angiportum fortasse etiam obscuriorem, vix cubitalis latitudinis. Mirum erat, quod fragrantia non multo aucta est. Purior tantum facta est eoque, id est, puritate suâ etiam etiamque augescente, magis magisque exaucta est eius vis attractiva. Grenulius processit expers voluntatis propriæ. Alicubi odore tractus est in ipsam partem dextram, quasi medium in murum domesticum. Patefactus est meatus humilis, qui ducebat in aulam posticam. Grenulius more somnambuli aulam posticam transgressus per angulum deflexit, attigit alteram aulam posticam minorem, ubi tandem fuit lux: areola paucos tantum gradûs quadratos intus habuit. Muro proiecta erat obliqua suggrunda lignea. Sub eadem stabat mensa, cui candela erat agglutinata. Hanc ad mensam sedebat puella pruna syriaca purgans. Quæ fructûs e corbe a sinistris sito sumptos, petiolis et nucleis cultro purgatos demittebat in situlam. Puella erat fortasse tredecim vel quattuordecim annos nata. Grenulius in loco constitit. Statim scivit, unde fragrantia exoreretur, quam per dimidium spatium miliarium usque ad alteram ripam fluminis odoratus erat: non ex hac aulâ posticâ sordidulâ, non e prunis syriacis. Exoriebatur ex hac puellâ.

Momento temporis Grenulius tam conturbatus erat, ut reapse cogitaret se in vitâ suâ numquam vidisse rem tam pulchram quam hanc puellam. Quamvis nihil nisi umbram puellae lineis circumductam a tergo videret adversus candelam. Scilicet eum sensisse se numquam rem tam pulchram esse odoratum. Sed cum novisset odores hominum, multa milia odorum hominum, odores virorum, mulierum, infantium, non comprehendit fragrantiam tam exquisitam effluere ex homine. Plerosque homines olere indecorum aut miserabile, infantes olere insipidum, viros lotium et sudorem acrem et caseum, mulieres adipem rancidum et pisces putrescentes. Homines olere perquam iniucundum, tædiosum ... Ita factum est, ut Grenulius primum in vitâ suâ naso suo diffisus oculis niteretur, ut crederet id quod odorabatur. Haud diu quidem sensus eius conturbatus est. Reverâ momento tantum ratione opticâ rem confirmavit eo vehementius se traditurus rebus a se olfactis. Nunc odoratus est illam esse hominem, odoratus est illius axillarum sudorem, capillorum pinguamen, sexûs odorem piscinum, odoratus est summâ cum

voluptate. Puellæ sudorem fragrare tam recens quam ventum marinum, sebum capillorum tam dulce quam oleum nucinum, sexum puellæ tamquam nymphæarum ὄσφραντήριον, cutem tamquam florem prunorum armeniacorum ... omnibus autem his partibus inter se compositis fieri myron tam uber, tam bene æquilibratum, tam magicum, ut omnia myra usque nunc a Grenulio olfacta, omnia, quæ ipse in intimo animo suo ædificaverat ædificia odoraria, subito evanescerent in meram absurditatem. Centum milia fragrantiarum videbantur nihili esse præ hac unâ fragrantîâ. Una fuit ratio sublimior, cuius exemplo ceteræ erant ordinandæ. Quæ fuit pura pulchritudo.

Grenulio persuasum erat suam vitam sine possessione huius fragrantîæ prorsus inanem esse. Sibi necessarias esse minimas partes, usque ad ultimos ramulos subtilissimos: non sufficere solam memoriam eius complexam. Voluit quasi ferro signatorio μύρον ἀποθεωτικόν imprimere colluviei animæ suæ nigræ, idem myron ad amussim perscrutari indeque non cogitare, vivere, olfacere nisi secundum structuras interiores huius formulæ magicæ.

Lentê accessit puellam, etiam etiamque propius, subiit suggrundam, in loco constitit uno gradu post illam. Illa eum non audivit.

Puella erat rufa, veste canâ, non manicatâ. Bracchia puellæ percandida, manûs suco syriacorum incisorum flavebant. Grenulius dorso incurvato supra stans eius fragrantiam nunc inhauriebat prorsus immixtam, talem, qualis ascendebat ex eius cervice, eius capillis, e vestimenti capitis, et sivit hanc fragrantiam sibi influere tamquam lenem auram. Grenulius numquam antea tam bene se habuerat. At puella frigescebat.

Quæ Grenulium non vidit. Sed quodam angore correpta est, miro frigore, quali homines afficiuntur, si subito in eos incitur vetus anxietas desueta. Sibi videbatur dorsum afflari aere frigido, ab aliquo ianuam pulsando esse apertam, quæ duceret in giganteum hypogeum frigidum. Itaque cultro coquinario deposito, brachiis ad pectus attractis se convertit.

Puella tam vehementer horruit, ut Grenulio multum esset temporis, quo manûs suas illius collo circumponeret. Illa non conata est clamare, se non movit, nullo motu se defendit. Grenulius eam non aspexit. Non vidit illius faciem subtilem, lentigine conspersam, ôs rubrum, magnos oculos glaucos coruscantes, nam oculos habuit opertos compressosque, cum collum puellæ elidit nihilque ei curæ fuit nisi timuit, ne perderet vel minimum puellaris fragrantîæ.

Grenulius illam, cum mortua esset, humi deposuit medios inter nucleos syriacorum, vestem discidit, ut fluentum fragrantîæ abundaret, ut suaveolentia puellæ inundaretur. Facie suâ cuti puellæ iniectâ naribus dilatissimis vectus est a puellæ ventre ad mammas, ad collum, in faciem, per capillos, retro ad ventrem, deorsum ad sexum puellæ, ad femora, ad crura candida. Illam odorando perscrutatus est a capite usque ad digitos pedum, collegit ultimas partes reliquas fragrantîæ in mento, in umbilico, in rugis flexuum brachialium.

Cum puellam odorando vietam reddidisset, parumper perrexit iuxta illam incoxare, ut animum colligeret. Nam Grenulius superabundavit illâ virgine. Nihil profundere voluit fragrantiae puellaris. Primum Grenulio concludenda erant vasa animæ haustoria. Tum surrexit et candelam exstinxit.

Illo tempore priores homines cantantes et "Ἐρωσο!" clamantes venerunt adversâ Viâ Sequanæ. Grenulius in tenebris odorando ad angiportum revênit et ad Viam Parvorum Augustinorum, quæ rectâ Viæ Sequanæ regione duxit ad flumen. Paulo post inventa est puella mortua. Clamatum est. Faculæ sunt accensæ. Advenêre vigiles. Grenulius autem iam pridem erat in alterâ ripâ.

Hac nocte Grenulio tugurium videbatur esse palatium, cama tabulata videbatur conopeum. Quid esset beatitudo in vitâ suâ præteritâ nondum expertus erat, nisi quod noverat affectûs perraros animi hebetis quadamtenus contenti. At nunc tremebat beatitudine neque præ animæ beatitudine poterat dormire. Grenulius sibi videbatur iterum nasci, immo, non iterum, sed primo, nam usque nunc se non exstitisse nisi animaliter sui ipsius non conscium nisi ratione perquam nebulosâ. Sed inde ex hâc die sibi visus est tandem scire quis ipse reverâ esset: nempe se neminem esse nisi hominem ingeniosissimum, vitæ suæ esse usum et rationem et finem et destinatum sublimius; nempe id præclarum, ut mundum fragrantiarum funditus reformaret neminemque nisi se possidêre omnia instrumenta ad hoc faciendum: nempe nasum exquisitum, memoriam excellentissimam, quod omnium esset præstantissimum, fragrantiam significativam illius puellæ in Viâ Paludum inventæ, cui per formulam magicam omnia inessent, quæ facerent fragrantiam magnam, quæ facerent myron: subtilitas et vigor et stabilitas et multiplicitas et terribilis, inevitabilis pulchritudo. Ita Grenulius invenerat pyxidem magneticam ad iter vitæ suæ faciendam. Sicut omnia monstra ingeniosissima, quorum animis quodam chao distortis et convolutis imponitur orbita recta, Grenulius non iam aberravit ab eo, quod sibi fato destinatum esse credidit. Nunc intellexit, quare ipse tam tenax atque mordicus pendêret e vitâ sustinendâ. Sibi necesse esse fieri creatorem fragrantiarum. At non aliquem, sed myropœum omnium ætatum maximum.

Ipsâ autem nocte Grenulius primo vigilans, deinde somnians perquisivit ingentes parietinas memoriæ suæ. Probavit myriades taxillorum fragrandi constructorum easdemque redegit in ordinem systematicum: attribuit bona bonis, mala malis, subtilia subtilibus, rudia rudibus, fœtida fœtidis, ambrosiana ambrosianis. Sequentibus septimanis procedentibus hic ordo magis magisque subtilis factus est, catalogus fragrantiarum etiam etiamque uberior et multiplicior, ordinatio distinctior. Mox iam cœpit constituere prima ædificia odorum considerata: domos, conclavia, cubicula secreta ... fragrantiarum pulcherrimê compositarum. Castellum interius, quod cottidie dilatabatur, cottidie amœnabatur, cottidie perficiebatur. Hanc magnificentiam incohatam esse homicidio, Grenulius, si quidem hoc sibi conscivit, non flocci

fecit. Aspectum puellæ in Viâ Paludum inventæ, faciem, corpus, îdem non iam potuit recordari. Grenulius autem pro certo habuit se conservasse illius partem optimam: rationem fragrantiaë.

(Finis capituli octavi primae partis »Fragrantiae«)

FABULAM, C.T. »FRAGRANTIAE« (DAS PARFUM)

A PATRICIO SÜSKIND SCRIPTAM

IN LATINUM CONVERTIT

NICOLAUS GROSS

LEO LATINUS

Ecce pyrotechnema *Danang* in urbe Vietnamiae factum.

**FINIS PYROTECHNEMATIS, QUOD IN CHINA FACTUM EST
AD ANNUM 2001 INEUNTEM CELEBRANDUM**